

SUBNATIONAL DATA REQUIREMENTS FOR FISCAL DECENTRALIZATION: CASE STUDIES FROM CENTRAL AND EASTERN EUROPE, ur, Serdar Yilmaz, Josef Hegedus i Michael E. Bell, 2003, The World Bank, Washington, DC, 160 str.

Prikaz*

Zemlje središnje i istočne Europe koje posljednjih petnaest godina prolaze fazu ekonomske i političke tranzicije i dalje su neiscrpan izvor znanstvenih istraživanja. Svakodnevno se objavljuju mnogi radovi koji se bave problemima tranzicijskih zemalja, a jedna od popularnijih tema jest fiskalna decentralizacija. Institut Svjetske banke, Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) i Zaklada Soroš pokrenuli su program izgradnje i jačanja statističkih sustava u tranzicijskim zemljama. Prije tranzicije u bivšim socijalističkim zemljama donošenje odluka na lokalnoj ili nacionalnoj razini nije bilo uvjetovano nikakvim ekonomskim podacima niti je itko ozbiljnije snosio odgovornost za eventualne neuspješne odluke. Statistički sustavi iz tog razdoblja ne daju adekvatne podatke koji su danas potrebni. Zbog tih je razloga posebna pozornost usmjerena izgradnji i reformama statističkih sustava kako bi se prikupili pravodobni, točni i adekvatni podaci za donošenje što učinkovitijih odluka na lokalnoj razini i što bolje funkcioniranje procesa fiskalne decentralizacije u pojedinim tranzicijskim zemljama.

Knjiga *Subnational Data Requirements for Fiscal Decentralization: Case Studies from Central and Eastern Europe* (Podaci potrebni za fiskalnu decentralizaciju: primjeri zemalja srednje i istočne Europe) objedinjuje rezultate istraživanja u pet tranzicijskih zemalja: Bugarskoj, Rumunjskoj, Slovačkoj, Sloveniji i Ukrajini. Svaka od tih zemalja na različitom je stupnju fiskalne decentralizacije i svaka na svoj način dokazuje kako je razvoj statističkih sustava zanemareno područje na koje je potrebno usmjeriti više pozornosti kako bi se "proizveli" kvalitetni podaci koji bi usmjerili postojeću politiku prema željenom stupnju fiskalne decentralizacije.

Knjiga se sastoji od sedam dijelova.

U prvom dijelu – *Implementing Fiscal Decentralization: Data Needs and Availability* (Implementacija fiskalne decentralizacije: potreba i raspoloživost podataka) urednici knjige Serdar Yilmaz, Jozsef Hegedus i Michael E. Bell uvode čitatelja u problematiku izgradnje adekvatnoga statističkog sustava. Njihov je osnovni cilj dati što kvalitetni-

* Priljeno (Received): 14.7.2004.
Prihvaćeno (Accepted): 6.10.2004

je demografske, socijalne, ekonomske i fiskalne podatke o lokalnim jedinicama koji bi vladajućoj garnituri pomogli u suzbijanju siromaštva. Ističu šest osnovnih institucija koje bi trebale prikupljati i objavljivati potrebne statističke podatke. To su ministarstva financija, statistički instituti, sektorska ministarstva, lokalne jedinice, razne lokalne organizacije i međunarodne agencije. Također ističu i glavne zapreke izgradnji učinkovitoga statističkog sustava kao što su razni tehnički problemi, nedostatak kvalificiranih zaposlenika ili metodologija.

Drugi dio knjige – *Globalization, Localization, and Statistics: Policies toward Poverty Reduction and Sustainable Development* (Globalizacija, lokalizacija i statistika: politike usmjerene na smanjenje siromaštva i održivi razvoj) govori, slično kao i prvi, o pojavama i problemima s kojima se susreću niže razine vlasti u svojem razvoju. Mustafa Dinc naglašava da je prioritet svake države, a time i njezinih lokalnih jedinica, održivi razvoj i borba protiv siromaštva. Dinc objašnjava uzroke siromaštva teorijama ponude i potražnje. Zatim naglašava kako su niže razine vlasti u kontekstu sve jače integracije svjetskih ekonomija postale presudne za jačanje svojih nacionalnih ekonomija. Osim što zagovara prostorno decentralizirane regije, navodi da one moraju biti i ekonomski funkcionalne, za što se moraju ispuniti osnovni preduvjeti kao što su postojanje određene proizvodne, socijalne i kulturne strukture ili postojanje adekvatnoga ljudskog kapitala. Sve navedeno nije moguće provesti bez bitnih statističkih podataka, kao ni bez mogućnosti da se oni analiziraju radi donošenja što učinkovitijih odluka. Dinc na kraju ističe važnost suradnje zemalja u razvoju s njihovim međunarodnim partnerima te navodi elemente na koje bi trebalo obratiti pozornost radi izgradnje kvalitetnoga statističkog sustava.

Posljednjih pet dijelova knjige prikazuje fiskalnu decentralizaciju u Bugarskoj, Rumunjskoj, Slovačkoj, Sloveniji i Ukrajini. U svakom dijelu, za svaku pojedinu zemlju, prikazan je ustroj lokalnih vlasti, struktura i broj lokalnih jedinica, njihove odgovornosti i funkcije, broj stanovnika te osnovni statistički podaci koji se odnose na prihode i rashode lokalnih jedinica. Drugim riječima, kao što sam naslov knjige kaže, navedeni su svi podaci potrebni za fiskalnu decentralizaciju. Svaka od tih zemalja suočena je s određenim problemima i zamkama u prikupljanju i objavljivanju podataka. Uz te probleme vežu se i ekonomski problemi koji pogađaju dotičnu državu, odnosno njezine lokalne jedinice. Zbog toga su na kraju svakog dijela iznesene mnoge preporuke kako poboljšati statističko izvješćivanje u tim državama, a samim time i učinkovitost njihovih nižih razina vlasti.

Svaka od pet prikazanih zemalja na različitom je stupnju fiskalne decentralizacije. Svaka je zemlja unitarna, s više razina vlasti. Ipak, Slovenija i Slovačka prikazane su kao "britko" decentralizirane, a Ukrajina, Bugarska i Rumunjska oslikane su kao "neizvjesno" decentralizirane države. Uostalom, Slovenija i Slovačka postale su članice Europske unije, a jedan od čimbenika zaslužnih za to jest uspješna provedba procesa fiskalne decentralizacije. Ubrzan proces fiskalne decentralizacije u Ukrajini, Bugarskoj i Rumunjskoj sigurno će pratiti nužna administrativna reforma, izgradnja regulatornoga i zakonskog okvira, a najvažnija će biti izgradnja učinkovitoga (lokalnog) statističkog sustava.

U kontekstu ove knjige u mnogočemu se mogu prepoznati problemi vezani za izgradnju adekvatnoga statističkog sustava u Hrvatskoj. Prema mom mišljenju, Hrvatska

bi se mogla smjestiti između "britkih" i "neizvjesnih" zemalja kada je riječ o fiskalnoj decentralizaciji. Statistika u Hrvatskoj ima slične probleme koje su imale, ili još uvijek imaju, navedene zemlje. Ova knjiga može poslužiti kao svojevrsna smjernica kako dalje razvijati hrvatski statistički sustav jer je on temelj iz kojega se dobivaju podaci što služe za ekonomsku "dijagnozu" zemlje. Bez prave "dijagnoze" nema ni adekvatne ekonomske politike, ne samo na lokalnoj, već ni na središnjoj razini. Metoda pokušaja i pogrešaka nije svojstvena učinkovitom vođenju ekonomske politike. Kasno objavljivanje podataka, razlikovanje podataka objavljenih u publikacijama različitih institucija, držanje određenih podataka javnom tajnom i netransparentnost samo su neki od problema vezanih za statistiku lokalnih jedinica u Hrvatskoj. Danas, u doba Interneta, informatizacije i drugih globalnih procesa teško je shvatiti takvu problematičnu pojavu.

Knjiga *Subnational Data Requirements for Fiscal Decentralization: Case Studies from Central and Eastern Europe* može poslužiti, kao što je već rečeno, kao smjernica kakve podatke objavljivati za niže razine vlasti i kako. Također, ona je korisna literatura za sve znanstvenike i stručnjake koji se bave fiskalnom decentralizacijom i ekonomskom tranzicijskih zemalja. Najveća vrijednost knjige sigurno je usredotočenost na problem statistike, koji je u javnosti često zaboravljan i zanemarivan. Osim decentralizacije, za koju je odavno dokazano da vodi bržem gospodarskom razvoju, statistika je element bez kojega se ne može zamisliti učinkovito vođenje ekonomske politike na središnjoj ni na lokalnoj razini vlasti.

Hrvoje Šimović